

Balog Zoltán

Prédikáció a Makkai Ádám professzor úr emlékezetére tartott gyászistentiszteleten

„...mert tudom, kiben hiszek, és meg vagyok győződve,
 hogy neki van hatalma arra,
 hogy a rám bízott kincset megőrizze ama napra.”
 (Pál apostol 2. levele Timóteushoz 1,12)

Balog Zoltán (1958, Ózd)
 református lelkész,
 miniszterelnöki biztos,
 2012 és 2018 között az
 emberi erőforrások minisztere

Három sor a hitről, amely itt nem egyszerűen valaminek – hittételeknek, teológiai, filozófiai igazságoknak – az igaznak tartása, nem is valamilyen hiszékenységgel, hanem „szívbeli bizalom”. S mivel szívbeli bizalom, ezért meggyőződés. Meggyőződés arról, hogy a kincs, életünk kincse nincs alávetve a mindent megsemmisítő erőnek: a halálnak.

Ehhez a hit-bizalomhoz legalább ketten kel-
 lenek: aki bíz, és akiben bízni lehet. Akiben
 bízni lehet, az Jézus Krisztus. Ő az első. Aki
 pedig bízott és bíz, az Makkai Ádám. Ezért
 illik rá gyászjelentésének mottója. Mi, mind-
 annyian lehetünk azok, akik bízunk. Bízunk
 abban, hogy neki, Jézus Krisztusnak, van ha-
 talma arra, hogy a ránk bízott kincset megőriz-
 ze „ama napra”.

Ezekben a sorokban az egyetemes keresz-
 tény hit lényege van benne: predestináció.

Hiszem, meg vagyok győződve arról, hogy
 az életem nem a fogantatás pillanatában kez-
 dődött, mert az életem Ura és Gazdája gondo-
 latában már születésem előtt elgondolt, életem-
 nek tartalmat, irányt és célt adott, rám bízta
 ezt a kincset, az élet kincsét. Ezért életem nem

fejeződik be a biológiai halállal, hanem újrain-
 dul, életre kel „ama napon”. Így is mondhatjuk:
 életem valósága, jelentősége megmarad, és nyil-
 vánvalóvá lesz „ama napon”. Nem miattunk lesz
 ez így, hanem amiatt, akinek van hatalma, hogy
 a ránk bízott kincset megőrizze „ama napra”.

Az a nap a feltámadás. Ennek hirdetése, az
 ebbe vetett bizalom és meggyőződés nélkül
 nincs keresztény, református temetési szertar-
 tás, gyászistentisztelet: „Mert tudom, hogy
 kiben hiszek, és meg vagyok győződve”.

S akkor kezdjük sorolni Makkai Ádám élet-kin-
 csének gazdagságát.

Micsoda élet sarjadt abból a transzilvániai
 televényből apai, anyai gyökerekkel! Élet, amely
 itt, Budapesten szökkent szárba, borult virág-
 ba, és aztán az Egyesült Államokban hozott
 gyümölcsöket. Vannak avatottabbak, akik
 a gyümölcsökről, a teljesítményekről beszélnek,
 azt veszik majd számba. Mi az igehirdetésben
 az éltető nedveket nevesítjük, amelyek a gyü-
 mölcsöket megérlelték.

A hit kincsét. A református keresztények
 hitét, az ősök hitét hozzuk ide, amely Makkai
 Ádám számára az élet mindennapi valósága
 volt. A tudós, püspök keresztapától indulunk:
 Makkai Sándortól. A fiát a református teoló-
 giáról sikeres felvételi vizsga után lebeszélő
 édesanyán – Ignác Rózsán – át, aki attól féltet-
 te fiát, hogy a szószéken az oroszok ellen fog
 prédikálni, s majd el fogja vinni az ÁVO. A hit

Balog Zoltán, Mezey Katalin és Szócs Géza 2020.
 február 19-én, a Fasori református templomban
 elhangzott beszédeivel búcsúzzunk Makkai Ádám-
 tól, a Kossuth-nagydíjas költőtől, nyelvésztől, mű-
 fordítótól, a chicagói Egyetem nyugalmazott pro-
 fesszorától, az MMA rendes tagjától.

kincse szolgált a több évtizedes presbiterségben a chicagói magyarok között, amely még katolikus feleségéből is képes volt presbiteri segédjegyzőt csinálni. S vele volt hite egészen a betegágyig, az utolsó vacsoráig: az úrvacsoráig. S mi hiszünk benne, hogy ennek a hitnek a síron túl is érvénye van.

A hit kincse mellé sorakozik a szó-kincse, az igei kincs: a magyar nyelv. Saját verseiben, fordításaiban, könyveiben, életében ott lüktet, árad az anyanyelv szépsége és gazdagsága. Majd a magyar nyelv mellett az angol – ilyen ez a magyar sors –, amelyen angoloknak alkotott alapművet az ő nyelvük szerkezetéről.

Majd pedig a legfontosabb: a szeretet-kincs: a haza és az emberszeretet kincse; mindig és először magyar, mindenütt és végül is: ott a Kossuth-címer az amerikai lakás csengője alatt...

A jóság, a szeretet-jóság kincse. Már a dédapjáról, a néhai nagyenyedi főiskolai tanárról, Makkai Domokosról is feljegyezték – a családban ez a monda járja –, hogy egyszer felment a hegyre, ahol állítólag beszélt az Úristennel, s onnan lejövet szétosztotta a fizetését az arra járóknak. A praktikus magyar asszonyok a családban pedig megjegyzik, hogy mennyire örülhetett ennek a felesége 13 gyerekekkel.

Kincsek. Kincsek, egy egész kincsesztár!

De mi lesz majd ebből addig a napig, és mi lesz majd ebből „ama napon”? Amikor (hallottuk, mondjuk újra és újra) „akinek van hatalma”, majd világosságra hozza az életünket. Mi lesz addig a napig és „ama napon”, amikor előhossa az élet Ura újra Makkai Ádámot és mindannyiunk életét? Hogy addig mi marad meg, hogy addig mi marad ránk ebből a kincsből, az a mi dolgunk: hogy hogyan őrizzük, hogyan kama-toztatjuk Makkai Ádám életművét. A család dolga, a Magyar Művészeti Akadémiáé, a kultuskormányzaté, a magyar nyelv- és irodalomtudósok világáé. Ez a mi dolgunk.

De ezeket a szavakat: „megőrizni a kincset ama napra”, nem egy ember mondja, ezt Jézus

Krisztus mondja. Ez nem egyszerűen az ő örökségéről szól, hanem róla, rólunk mint EGÉSZ-ről, mint egész emberről, teljes személyiségről, a feltámadás hitéről szól. Hogy nemcsak fennmarad „valami”, hanem mi magunk – és ő, Makkai Ádám – újulunk meg, mi magunk alakulunk át: hogy beteljesedjen, kiteljesedjen életünknek az üzenete, ami életünk értelme és célja!

Jó kézbe venni, forgatni – még ha megkésetten is érkezett haza – az életmű darabjait, az emlékeket... De ennél többet kapunk. Ennél többet kapunk az ő életével és az ő halálával. Azért kapunk többet, mert ő többet kapott Jézus Krisztus életével és halálával. Mi itt és most, újra és újra a földi életünkben rácsodálkozhatunk arra a hitre, amely neki teremtő erőt adott, amely legyőzi a világot azáltal, „akinek van hatalma”. Aki a halálon át is őrzi őt, minket, és új életet ad neki, nekünk. Bátorság kell ehhez a hithez, bátorság kell ehhez a bizalomhoz!

De amikor érezzük, hogy gyengék vagyunk elhinni a hit csodáját, gyengék vagyunk ehhez a bizalomhoz, akkor kérdezzünk mindig újra vissza: lehet-e egyáltalán keresztényként, magyarként enélkül a hit-bizalom nélkül élni? Lehet-e anélkül a bizonyosság nélkül élni, hogy lesz „ama nap”? Hogy lesz és van, aki megőrzi a mi életünket? Valaki, aki ember és Isten egyben: Jézus Krisztus? Lehet-e élni e bizonyosság nélkül, hogy van élet a halál után, hogy lesz a testnek feltámadása?

Mi ebben a bizonyosságban búcsúzunk, azzal a Mi Atyánkkal, amelyet Makkai Ádám szedett versbe magának egykor Szentendrén, halottak napján, 1998-ban.

„Teremtő Szent Szellem! Mi Atyánk! Az Ige,
ki lakozol Mennyekben, Napokon, Holdakon
a földekig le,
legyen a Te Neved szentség, szakramentum,
hitbéli megtérés, teremtő momentum!
Valósuljon meg a Te világod rendje,

Terved fénye süssön rá az emberekre!
 Akarjuk akarni, amit Te gondoltál,
 s ne éreznők soha, hogy mily messze volnál!
 Legyen egy-ugyanaz, amit „fent” és „lent” látsz,
 teremtett világod sátra: székesegyház!
 Adj kenyeret hozzá, napról-napra élünk,
 testünk épségéért hogy ne kelljen félnünk.
 Amit elrontanánk, kérünk, úgy ird jóvá,
 mint mi a másokét – lerótt kegy-adóvá...
 Lásd, könnyű az embert kísértésbe vinni –

szabadíts meg ettől s taníts Benned hinni!
 Ahrimán-Lucifer-Sátánt kötnéd fékre,
 Szabadíts meg, Isten, a gonosztól végre!
 Tiéd minden ország, hatalom s dicsőség –
 örök Ámen-t zeng az angyali díszörség...”

(Jézus és a démonok imája)

Mi is azt kérjük és kívánjuk, hogy Makkai Ádámot fogadja az angyali díszörség, és zengjen neki örök Áment!

Mezey Katalin

Makkai Ádám útja

Mezey Katalin

(1943, Budapest)

költő, író, kiadóvezető,
 Kossuth-díjas

Makkai Ádám nagy utat járt be élete 84 éve alatt. Mondhatni, megkerülte a világot, úgy ért vissza 2015-ben szülőföldjére, szülővárosába. Ő, aki 1956 novemberében szinte egy öltözet ruhában hagyta el Magyarországot, úgy tért haza, hogy költői, írói, műfordítói életművében hazahozott mindent, amit élete során „zsákmányolt”. Hosszú és változatos vándorútjának minden fontos élményét, és minden gondolatot, ami a fejében, a szívében megfordult. Mindent hazahozott.

Világtapasztalata az évtizedek során azért tudott szerves egészszé épülni, mert szellemének volt kiindulópontja, volt viszonyítási pontja. Mindvégig kötődött a szülői ház igényességéhez: a magyarság melletti elsődleges elkötelezettségéhez, a magyar irodalom, zene, a magyar kultúra sokrétű, büszke örökségéhez. Rendhagyó tehetségű édesanyjától – irodalmunk máig méltatlanul mellőzött, nagy prózaírójától –, Ignác Rózsától, a székelyföldi Kovászna szü-

löttétől örökölt istenhitét mindvégig megőrizte, úgy is mondhatnánk, hogy bárhol élt is, mindig tudta, hogy hol lakik az Úristen. A gyermekkorától magába szívott magyar és európai műveltség Makkai Ádám szellemi karakterének épp olyan fontos jellemzője volt, mint az a könnyedség, ahogy számos idegen nyelvet elsajátított, egymással összevetve, elfogulatlanul vizsgált. Megkockáztatom azt a merész állítást, hogy a csaknem egész életét igénybe vevő, nagy világtapasztalatai hitelességével bizonyította, hogy minden ország, minden nép történelme, de mindennapi valósága is ismerős és értelmezhető annak, akinek van saját kiindulási pontja. Aki a sok közül egy országot, egy népet a sajátjaként ismer, megért és szeret, benne értelmezni tudja önmagát. Az idegen világok megértése természetesen nem hozza föltétlenül magával az otthonosság érzését, ahogy ezt az *Akamu próféta harmadik levele a hawaiiakhoz* című